

Mededelingenblad

Mededelingenblad van de Heemkundige Studiekring Kempenland

Opgericht te Eindhoven op 5 november 1944.
Kamer van Koophandel nr. 40234988
Verschijnt ca. 8 keer per jaar.

Correspondentieadres/secretariaat:

drs. A.H.P.J. Dams, Loon 7

5581 VH Waalre

tel. (040) 221 33 65

E-mail: addams@wxs.nl

Penningmeester:

drs. J. Hüsken,

Hulstbosakker 7

5625 VR Eindhoven

Voorzitter: drs. C.B. van de Ven

Rossinilaan 8

5583 ZD Waalre

website: www.kempenland.info

KERSTMIS IN DE KEMPEN

van de Heemkundige
Studiekring

Jaargang 22, afl. 8, december 2011

DOOR

Ter Introductie

Het kerstfeest of kerstmis wordt wereldwijd gevierd en roept bij de mensen aan het eind van het kalenderjaar een speciaal gevoel op. Het is in Nederland vooral een feest waar de huiselijke sfeer en gezelligheid met eten en drinken alle aandacht dient te krijgen. In het jaar is daar door werk en drukke besognes maar weinig tijd voor. Dat het in de kern een christelijk feest is met de herdenking van de geboorte van Christus als redder van de mensheid, is door de ontkerkelijking steeds meer op de achtergrond geraakt. Toch blijft de kerstboodschap 'vrede op aarde onder de mensen van goede wil' van kracht en van algemene betekenis, gelet op de kerstboodschappen van de wereldleiders.

In katholieke kringen wordt alle eeuwen lang een kerstkribbe gezet, eerst alleen in de kerk, later ook in de openlucht en thuis. Kerststallen kijken is vooral voor kinderen een aantrekkelijk uitje geworden. Denk aan de groots opgezette kerststallen in de kathedrale St. Jankerk te 's-Hertogen-bosch of St. Martinuskerk te Weert, maar ook aan de kerststallenroute door de Kempische dorpen. Soms treft men nog ergens een 'levende' kerststal aan met mensen, dieren en heuse baby als Christuskind. Sfeer en gezelligheid door lichtjes en groen worden thuis gecreëerd onder andere door de uit Duitsland in de negentiende eeuw in zwang geraakte gebruik van de opgetuigde kerstboom en het Scandinavische gebruik om het huis met allerlei (zelfgemaakte) kerstversieringen te decoreren. De commercie en industrie hebben daar handig op ingespeeld en propageren een breed scala aan kerstdecoraties (van kerstballen tot buitenverlichting), kerstkaarten, kerstmuziek, kerstmenu's en speciale winterdrankjes zoals

Uitnodiging

voor de lezing

Rondom Kerstmis en de Kunst

door drs. Peter Thoben

op donderdag 22 december 2011

in de **Ronde Zaal** van Scholengemeenschap
Augustinianum

Van Wassenhovestraat 26 te Eindhoven

Aanvang 20.00 uur

Introducees zijn van harte welkom!

Glühwein om nog maar niet te spreken over het geven van cadeaus die de Kerstman (Santa Claus) zo kort na Sinterklaas – overgekomen uit Amerika – in bepaalde milieus komt brengen.

In de beeldende kunst zijn kerstvoorstellingen, in bijzonder de Geboorte van Christus in de stal van Bethlehem en de Aanbidding van de Driekoningen, belangrijke thema's die door de eeuwen heen een schier eindeloze stroom aan kunstwerken hebben opgeleverd. Kunstenaars hebben zich bij de manier van uitbeelden laten inspireren door de verhalen uit de evangeliën van met name Lucas en Mattheus. Echter deze teksten zijn later aangevuld met apocriefe en legendarische verhalen die allerlei detailleringen, inkleuringen en bijzonderheden als 'waarheden en/of feitelijkheden' hebben aangebracht. Denk aan het proto-evangelie van Jacobus, het pseudo-evangelie van Mattheus, Vita Jesu Christa van Ludolf van Saksen, Meditationes vitae Christi van pseudo-Bonaventura, Openbaringen van Birgitta van Zweden, Legenda Aurea van Jacobus de Voragine etc. Ook de volksfantasie, kerstspelen en teksten van kerstliederen en kerstverhalen hebben invloed op de weergave van kerstvoorstellingen gehad.

Vooraf aan het eind van de late middeleeuwen in de veertiende en vijftiende eeuw zijn in de miniatuur- en paneelschilderkunst kerstscènes bijzonder populair mede door de bloeiende kunstproductie, die eigenlijk tot op de dag van vandaag is voortgegaan.

In de lezing zal de kersticonografie (de manier van uitbeelden van kerstscènes) ter sprake komen, zoals Annunciatie, Visitatie, Reis naar Bethlehem, Geboorte in de stal, Presentatie in de tempel, Aanbidding van de Driekoningen, Kindermoord te Bethlehem en Vlucht naar Egypte en wel aan de hand van afbeeldingen van

kunstwerken uit de vroege Nederlandse schilderkunst, de 'ars nova', van de zogeheten Vlaamse primitieven met de gebroeders Limburg, Jan van Eyck, Rogier van der Weijden, Petrus Christus, Dieric Bouts, Hans Memling, Geertgen tot St. Jans e.a. Daarnaast zal er aandacht zijn voor kerstgedichten en kerstverhalen, die aan het eind van de negentiende eeuw, maar met name in de twintigste eeuw door katholieke emancipatie en het rijke roomse leven maar ook door folklorisering en commercie een sterke impuls hebben gekregen.

Peter Thoben

Mocht u deze laatste bijeenkomst van het kalenderjaar niet kunnen bijwonen, dan wensen wij u en de uwen - naast alles wat wenselijk en menselijk is - als vanouds

*Zalige Kerstfeest,
gezellige feestdagen,
een goed uiteinde
en
een Gelukkig Nieuwjaar!*